

COSUN MAGAZINE

44^e jaargang / juni 2010 / nr. 4

Uitkeringsbedragen vastgesteld

Biobased economy heeft marktperspectief

Campagnevoorbereiding gestart

In dit nummer

Begin juni hadden de bieten het veld nog niet dicht

Meningsvorming	3
Betalingsystematiek late levering blijft ongewijzigd	4
Uitkeringsbedragen in 2010	6
Biobased economy heeft een zonnig marktperspectief	8
Campagnevoorbereiding gestart	10
Koud voorjaar zorgt voor achterblijvende groei	11
Suikerbiet: topper voor het leveren van bio-energie!	12
Herken en erken de zwakte van uw perceel	14
Kort Nieuws	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van Koninklijke Coöperatie Cosun U.A. voor leden van Cosun

Vormgeving en druk
VAN AS

Redactieraad

Jan Willem van Roessel *hoofredacteur*
PRLT Communicatie *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Ynego Brouwers
Jan Hazen
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Twan Wiermans

© Koninklijke Coöperatie Cosun U.A., 2010

Contact

Cosun hoofdkantoor

Cosunpark 1 076 - 530 32 22
Postbus 3411 infocosun@cosun.nl
4800 MG Breda www.cosun.nl

Secretariaat raad van beheer

T: 076 - 530 33 07 secretariaat.rvb@cosun.com
F: 076 - 530 33 00 www.cosun.nl/agrarisch

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100 4750 AC Oud Gastel
T: 0165 - 52 52 52 agrarischedienst@suikerunie.com
F: 0165 - 52 50 28 www.suikerunie.nl/agrarisch

Bietenadministratie

John Ernest 0165 - 52 52 74
Hans van Hassel 0165 - 52 52 70

Financiële administratie

Piet Santbergen 0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Suikersysteem

Helma Braat 0165 - 52 52 73

Management agrarische zaken

Rik Gengler (gebied Noord) 050 - 556 14 22
Arno Huijsmans (gebied Zuid) 0165 - 52 52 67
Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78
(centrale agrarische dienst)

Agrarische dienst in de regio's**Gebied Noord**

Robert Verberg	06 - 51367564	Noord-Holland en Holland midden
Peter Koopmans	06 - 51244830	Oostelijk en Zuidelijk Flevoland
Kees Geschiere	06 - 53725231	Noordoostpolder
Alex Kroon	06 - 53342619	Groningen west en noord, Friesland
Peter Roelfsema	06 - 53963367	Groningen noordoost en -oost
Harry Visser	06 - 53308161	Drenthe noord, -midden en -west, Friesland zand
Wim Schrijvers	06 - 53912813	Drenthe oost en -zuidoost
Jan Albert te Velde	06 - 22204649	Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland noord en - midden

Gebied Zuid

Jurgen Michielsen	06 - 51505371	West Zeeuws-Vlaanderen
René van den Eijnden	06 - 51545273	Oost Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Beveland
Ynego Brouwers	06 - 20369834	Walcheren, Noord-Beveland, Schouwen Duiveland en Goeree Overflakkee
Teun Kleinjan	06 - 22396239	West-Brabant en Tholen
Johan Mol	06 - 22371515	Midden-Brabant, Betuwe, Utrecht en Veluwe
Arno Huijsmans	06 - 53963368	Zuid-Hollandse Eilanden en Zuid-Holland vast

CSV COVAS

0493 - 34 89 89 Gelderland-Zuid, Oost-Brabant en Limburg

Royal Cosun gedreven door samenwerking

Meningsvorming

Royal Cosun heeft op 2 juni haar jaarvergadering gehouden. Dit is het moment waarop de ledenraad door vaststelling van het jaarverslag formeel zijn goedkeuring geeft aan het gevoerde beleid over het afgelopen jaar. Ook de leden van de raad van beheer en de raad van toezicht worden in deze vergadering gekozen of herkozen. De vaststelling is een formaliteit, omdat in de praktijk de inhoudelijke discussie bij het vaststellen van de bietenprijs in februari al gevoerd wordt. De afspraak wordt dan gemaakt, dat de jaarrekening volgens de opgestelde uitgangspunten van dat moment wordt opgemaakt, tenzij er nog grote aanpassingen nodig zijn. Dit systeem volgen we al jaren naar tevredenheid.

Bouwen aan de basis

In de raad van toezicht is Jacob Bartelds unaniem herkozen. Door het vertrek van enkele leden is de ledenraad kleiner geworden. Na 2012 willen we de tijdelijke uitbreiding van 60 naar 90 ledenraadsleden door de toetreding van nieuwe leden weer ongedaan maken. Daarom worden tot die tijd vacatures niet opgevuld. In 2007 was dat een discussiepunt. Het is goed te constateren dat de integratie van de nieuwe leden zo snel gaat, dat niemand nog stilstaat bij de getalsmatige verhouding tussen 'nieuwe' en 'oude' leden. Ook de gemeenschappelijke basis wordt steeds groter. In oktober stond in de ledenraad het functioneren van de coöperatie en de verschillende geledingen centraal. In februari de resultaten, in juni de strategie die Cosun volgt. Op dit laatste onderdeel was er nog verschil in kennis tussen de ledenraadsleden onderling. De gemeenschappelijkheid en kennis nemen toe. Dat is nodig om in de toekomst als coöperatie daadkrachtig te blijven.

CIBE

Een zelfde proces van kennisverbreding volgen we in Europees verband. Als voorbereiding op de discussie over de marktordening na 2014 moeten we als sector naar de Europese Commissie en de nationale overheden een zelfde boodschap communiceren. Om dat te bereiken heeft de CIBE in de laatste drie maanden van vorig jaar met de achttien leden van de EC een gesprek gehad over hun specifieke wensen en de omstandigheden. Een CIBE-werkgroep bestaande uit Duitsland, Frankrijk, Polen, Engeland, Zweden, België en Nederland heeft uit

deze meningen een gemeenschappelijk standpunt gedestilleerd. Het voorstel is tijdens de jaarvergadering, die dit jaar werd gehouden in Brasov (Roemenië), ongewijzigd aangenomen. Op zich een eerste belangrijke stap. CIBE draagt dit standpunt nu uit bij de andere stake-holders in de sector. Van die andere partijen zijn de Suikerindustrie (CEFS) en de importerende landen (ACP en MOL) de belangrijkste. Over het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zal eind 2012 een beslissing genomen moeten worden. Dat lijkt nog ver weg, maar de discussie wordt de tweede helft van dit jaar al opgestart.

Productieheffing

Het eerste belangrijke punt wordt het Europese landbouw-budget. Blijft dat op niveau? Hoe wordt dat verdeeld tussen de lidstaten onderling? Krijgen de 'nieuwe' lidstaten een groter deel? Het raakt suiker niet direct, maar de compensatie die uit de herstructurering voort komt, doet dat wel. CIBE brengt op dit punt naar voren dat de productieheffing van 12 euro per ton suiker oneigenlijk is als deze niet wordt gebruikt voor de sector. Er is geen enkel ander product met een dergelijke heffing. De Europese suikersector wordt hiermee bovendien benadeeld in zijn concurrentiepositie ten opzichte van importen. We hebben geen bezwaar tegen heffingen, mits gebruikt voor markt-instrumenten die de sector ten goede komen. Het markt-instrumentarium is voor ons de belangrijkste inzet. Daarnaast willen we benadrukken dat we een sector zijn, die heel duurzaam is. In februari heeft u hierover een brochure ontvangen. Eind mei is een uitgebreider rapport gepubliceerd dat verdere onderbouwing geeft. Het staat op de CIBE-site: www.cibe-europe.eu.

Niet onbelangrijk tot slot: De raad van beheer heeft de leveringsvoorwaarden nog eens onder de loep genomen. Dit mede naar aanleiding van vragen van de ledenraad. Uiteindelijk is besloten dit jaar geen veranderingen door te voeren.

Van de voorzitter

Jos van Campen

Ledenraad bespreekt strategie Cosun en leveringsvoorwaarden

Betalingsystematiek late levering blijft ongewijzigd

De jaarvergadering van 2 juni ging niet alleen over de jaarstukken, maar ook over de strategie van Cosun en over de leveringsvoorwaarden. De leden kregen uitgebreid tekst en uitleg over de ontwikkeling van de strategie in de loop der jaren. Ook is gesproken over een andere betalingsystematiek voor de late levering. Die blijft dezelfde.

De definitieve jaarcijfers gaven weinig aanleiding tot discussie. De presentatie van financieel directeur Tine van de Werken maakte duidelijk dat de decemberraming en de definitieve jaarcijfers nauwelijks van elkaar afwijken. Het belangrijkste verschil zat hem in de verwerking van de belastingbaten van de uitkering voor de verkorting van de ingroeiperiode van nieuwe aandelen. Hierdoor komt het nettoresultaat iets hoger uit. Hoog genoeg om drie jaar verkorting van de ingroeiperiode te realiseren. Nadat Watze van der Zee namens de raad van toezicht een toelichting had gegeven op de gebeurtenissen van het afgelopen jaar en de resultaten in 2009, heeft de ledenraad de jaarrekening vastgesteld. Mevrouw Van de Werken presenteerde ook de cijfers van het eerste kwartaal van 2010. Met uitzondering van fruitbedrijf SVZ, presteren alle ondernemingen gelijk aan of beter dan vorig jaar. SVZ heeft nog steeds te maken met lage fruitprijzen, die het moeilijk maken om voldoende marge te genereren op de verkoop. Voor heel 2010 zijn de verwachtingen voor Cosun als geheel optimistisch.

Ontwikkeling strategie

In de vergaderingen van de kringbesturen is door de directie een uitgebreide presen-

tatie gegeven over de resultaatontwikkeling van de verschillende Cosun-bedrijven in de afgelopen jaren. In de ledenraad gingen de voorzitter van Cosun en de directie uitgebreid in op de ontwikkeling van de strategie in de afgelopen jaren en op de maatregelen die in gang zijn gezet om de resultaten waar nodig te verbeteren.

Cosun is eind jaren '60 gestart met activiteiten buiten de suikersector door deelname in het veredelingsbedrijf Van der Have en kruiden- en specerijenleverancier Kuipers van den Boom. Cosun zocht verbreding van activiteiten, maar er was nog geen duidelijke totaalvisie in welke soort activiteiten die verbreding gezocht moest worden. Na de mislukte overnamepoging van CSM, begin jaren '70, werd het accent verlegd naar de zoektocht naar het vierde gewas voor de akkerbouw naast graan, aardappelen en suikerbieten. Dit heeft geleid tot investeringen in de cichoreiverwerking (nu Sensus) en in uien en conserven. De activiteiten zorgden niet voor het gewenste rendement. De meeste zijn inmiddels weer afgestoten. Ook heeft Cosun in die periode een belang van 30% verworven in Aviko. De overige aandelen waren in handen van Cebeco-Handelsraad. Omgekeerd was

Cebeco voor 30% eigenaar van de groenten- en fruitbedrijven van Cosun.

In de jaren '90 investeerde Cosun in enkele suikerbedrijven in Oost-Europa. De fabriek in Slovenië heeft jarenlang goed gedraaid. De andere investeringen waren minder succesvol. Eind jaren '90 werd een strategie ingezet rondom klant-specifieke voedingsmiddeleningredienten. Hierin pasten bijvoorbeeld de specerijbedrijven en Unifine Food & Bake Ingredients dat bakkerijgrondstoffen levert. De laatste jaren heeft Cosun hierin nog meer focus aangebracht. Sommige bedrijven zijn afgestoten. Van andere is Cosun volledig eigenaar geworden in plaats van mede-eigenaar. Dat laatste is gebeurd met Nedalco en Aviko. Ook kon Cosun CSM Suiker overnemen. Het accent is daardoor verschoven naar 'waardecreatie uit agrarische grondstoffen'.

Per saldo heeft Cosun de afgelopen jaren een goed resultaat geboekt, ook in vergelijking met andere agrobédrijven. Bij enkele van de dochterbedrijven moeten de resultaten echter verbeteren. Hieraan wordt gewerkt via concrete actieplannen. In de volgende ledenraadsvergadering zal verder worden gediscussieerd over de strategie van Cosun.

Robert Smith (l) en Jos van Campen

Leveringsvoorwaarden 2010

De ledenraad besprak ook met de raad van beheer de leveringsvoorwaarden voor suikerbieten. Voor 2010 worden geen veranderingen doorgevoerd. Al enkele jaren laat Cosun bieten verwerken in Duitsland. De verwachting is dat dit de komende jaren zo blijft. Dit is aanleiding om voor 2011 enkele veranderingen door te voeren die te maken hebben met de bietenleveringen aan Duitsland. Alle bieten voor Duitsland worden geladen met een 'bietenmuis'. De bieten worden bij het laden gereinigd. Dat zorgt weliswaar voor enig bietverlies, maar per saldo pakt deze verlaadmethode voor de betreffende leden gunstig uit. De raad van beheer heeft daarom besloten vanaf 2011 een deel van de extra laadkosten, namelijk € 0,30 per ton, door te belasten aan deze telers. Per saldo zijn de kosten voor transport en verwerking in de Duitse fabrieken lager dan wanneer deze bieten naar Dinteloord zouden worden vervoerd. Dit is reden de zone-indeling aan te passen. Het gebied

in Limburg en de Achterhoek dat nu nog is ingedeeld in zone 8, wordt vanaf volgend jaar ingedeeld in zone 7. Dat geeft de telers tevens meer mogelijkheid suikerreferentie te verwerven.

Late premie

De meeste discussie heeft de afgelopen jaren de late premie opgeleverd. Cosun betaalt late premie vanaf 22 november. De premie loopt tot eind december gedeeltelijk op en is gebaseerd op de bewaarverliezen en op de kosten voor het vorstvrij houden van de bieten. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat het bij levering in december niet altijd noodzakelijk is om de bieten te beschermen tegen vorst. Wanneer er geen vorst is, is de premie ruim voldoende om de bewaarverliezen te compenseren. Bij een vroege vorstinval kan de premie aan de krappe kant zijn. Op verzoek van de ledenraad zijn de premies in januari relatief hoog vastgesteld. Gemiddeld genomen zijn ze in deze periode ruim voldoende om de

kosten te dekken. Ook hebben late leveranciers het voordeel dat ze de maximale bietenopbrengst kunnen behalen. Toch is de animo voor late levering niet groot. Voor de raad van beheer was dat aanleiding om enkele alternatieven voor de late premies te onderzoeken. Gekeken is onder meer naar een systematiek waarbij structurele laatleveranciers een extra vergoeding krijgen en een systematiek met een premie die deels afhankelijk is van het al dan niet optreden van vorst. Het huidige systeem is niet ideaal, maar ook aan de alternatieven kleven bezwaren. De raad van beheer kwam daardoor uiteindelijk tot de conclusie dat het beter is het huidige systeem te handhaven. De ledenraad heeft daarmee ingestemd.

Jan Willem van Roessel

Herbenoeming Jacob Bartelds

Jacob Bartelds uit Tweede Exloërmond is door de ledenraad herkozen als lid van de raad van toezicht. De heer Bartelds is lid van de raad van toezicht sinds 2008. Voor de raad van beheer waren er dit jaar geen verkiezingen.

Uitkeringsbedragen vastgesteld

Uitkeringsregelingen in 2010

De ledenraad heeft op 2 juni de jaarcijfers van 2009 vastgesteld. Op basis hiervan kunnen de uitkeringsbedragen voor de bedrijfsbeëindigingsregeling en de uitkering bietenleveringen worden berekend.

De uitkeringsregelingen zijn gebaseerd op het resultaat van de enkelvoudige jaarrekening, in principe het resultaat van de coöperatie, in de laatste drie boekjaren. Het resultaat in 2009 was iets lager dan het resultaat van 2006 dat uit de berekening wegvalt. Bovendien moet het resultaat van 2009 door meer tonnen bieten en meer aandelen gedeeld worden. Daardoor is het gemiddelde resultaat per ton biet en per aandeel lager dan vorig jaar.

Gemiddelde winst

Cosun kent twee soorten uitkeringen: de Bedrijfsbeëindigingsuitkering (BBU) en de Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). De BBU is alleen van toepassing op aandelen die zijn uitgegeven tot en met 1999. De BBU wordt uitbetaald bij bedrijfsbeëindiging of na dertig jaar. Vanaf 2000 geldt de UB-regeling die gebaseerd is op de geleverde tonnen standaard suiker-bieten (suikerbieten met 16% suiker).

De UB-regeling voorziet in een uitkering bij bedrijfsbeëindiging of na 15 jaar. De opgebouwde UB-rechten vervallen als een teler een jaar geen bieten aan de coöperatie levert. Om in aanmerking te komen voor een UB-uitkering moet minimaal drie jaar aaneengesloten zijn geleverd aan de coöperatie.

Voor CSM-telers die in 2007 zijn toegetreden gelden speciale voorwaarden. Deze houden onder andere in, dat zij al na tien jaar een uitkering kunnen ontvangen. De hoogte van de uitkering die een teler ontvangt, is afhankelijk van de gemiddelde winst per aandeel en per ton standaard-suikerbieten in de laatste drie boekjaren. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met een factor die afhankelijk is van de ouder-

Rekenvoorbeeld uitkering

Welke uitkering ontvangt een lid bij de beëindiging van zijn bedrijf? Een rekenvoorbeeld: Een teler die vanaf 1983 lid is van Cosun stopt in 2010. Hij is in het bezit van 12 aandelen uit boekjaar 1983.

Bij de aandelen behoort factor 4,75. De uitkeringswaarde is daarom $4,75 \times \text{€ } 218,67 + \text{€ } 45,40 = \text{€ } 1.084,08$ per aandeel. Op grond van de bedrijfsbeëindigingsregeling ontvangt dit lid voor de aandelen een totaalbedrag van $\text{€ } 13.008,96$. In de campagnes 2000 t/m 2009 heeft dit lid gemiddeld 400 ton standaard-suikerbieten met 16% geleverd. Voor deze levering ontvangt hij op basis van het reglement 'Uitkeringsregeling bietenleveringen' $400 \text{ ton} \times 2,50 \times \text{€ } 6,20 = \text{€ } 6.200$. De gehele uitkering bedraagt $\text{€ } 19.208,96$.

dom van de aandelen dan wel het aantal jaren dat de teler bieten aan de coöperatie heeft geleverd. De basisgegevens voor de berekening staan in de tabel.

Uitkeringswaarde aandelen

De uitkeringswaarde van de in boekjaar 2010 ingeleverde aandelen wordt bij bedrijfsbeëindiging berekend aan de hand van de gemiddelde winst per aandeel en de toegekende factor. Deze factor is per 31 december 1999 vastgelegd. Op 1 januari 2000 werd namelijk de uitkeringsregeling vervangen door de uitkeringsregeling bietenleveringen (UB). Op aandelen die vanaf dat moment zijn uitgegeven, wordt daarom geen BBU meer opgebouwd. Doordat Cosun ieder jaar aandelen omwisselt die dertig jaar in het bezit zijn van de leden, zijn er in de administratie geen aandelen die ouder zijn dan boekjaar 1981. Voor deze aandelen is de factor 5,25. De aandelen van leden die bij Cosun geboekt staan in boekjaar 1981, worden in 2010 omgewisseld. Het boekjaar 1981 start op 1 juli 1981 en loopt tot en met 31 december 1981. Dit omdat Cosun tot

1981 werkte met gebroken boekjaren. Er staan in de administratie 1200 aandelen van boekjaar 1981 op naam van in totaal 25 leden.

Per aandeel uit 1981 wordt de nominale waarde van $\text{€ } 45,40$ uitgekeerd, vermeerderd met de factor van $5,25 \times \text{€ } 218,67$. In totaal is dit $\text{€ } 1.193,42$ per aandeel. De leden die deze aandelen in hun bezit hebben, ontvangen hierover binnenkort bericht. De uitkeringswaarde wordt uitbetaald en het aandeel wordt omgewisseld in een nieuw aandeel met uitgiftejaar 2010. Voor de omgewisselde aandelen geldt de normale betalingsregeling, waarbij er in de eerste drie boekjaren niet wordt afgelost en daarna in vijf jaar telkens een bedrag van $\text{€ } 36,30$ op de bietenafrekening wordt ingehouden. De nieuw uitgegeven aandelen zijn aandelen met 'oude rechten'. Dit betekent dat de bieten die op deze aandelen geleverd worden, meedelen in het resultaat van de overige activiteiten.

Voor aandelen uit het boekjaar 1982 is de factor 5,0; voor 1981 4,75 en zo loopt de factor af met 0,25 per jaar tot de factor 0,75 die geldt voor aandelen die zijn genomen in 1999. Bij inlevering van aandelen vanaf 2000, wordt het aankoopbedrag van $\text{€ } 181,50$ uitbetaald. Wanneer leden aandelen inleveren die nog niet volledig zijn afgelost, wordt het nog niet afgeloste deel in mindering gebracht op de uitkering.

Uitkeringswaarde bietenleveringen

De uitkering voor de vanaf 2000 geleverde suikerbieten is gebaseerd op de gemiddeld geleverde hoeveelheid stan-

Boekjaar	Aandelen per 31/12	verwerkte tonnen biet 16%	coöperatief resultaat (mln. euro)
2007	180.193	5.708.495	10,3
2008	160.236	5.566.024	46,7
2009	158.945	6.335.086	52,2
Totaal 07-09	499.376	17.609.605	109,2

Berekening:

BBU: 109,2 mln. / 499.376: $\text{€ } 218,67$ gemiddelde winst per aandeel (was: $\text{€ } 245,30$).

UB: 109,2 mln. / 17.609.605: $\text{€ } 6,20$ gemiddelde winst per ton biet bij 16% (was: $\text{€ } 7,58$).

Oud-telers CSM

Voor telers met CSM-referentie golden speciale voorwaarden om hun referentie als lid van Cosun te kunnen benutten. Onderdeel hiervan is de extra storting van € 500,00 per aandeel. Hier staat tegenover dat zij al na tien in plaats van vijftien jaar aanspraak kunnen maken op de uitkering op basis van het reglement Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). De leveringen in 2006 gelden als de eerste geleverde bieten voor deze regeling. Dit betekent dat de voormalige CSM-telers in de zomer van 2016 in aanmerking komen voor de UB-uitkering.

UBT

Om onderscheid te kunnen maken met de 'normale' UB-regeling, wordt in dit geval gesproken van UBT (Uitkeringsregeling Bietenleveringen Toetreding). De hoogte van de uitkering wordt berekend conform de 'normale' UB-regeling uit de gemiddeld geleverde hoeveelheid bieten van 2006 t/m 2015, de factor (na tien jaar is die 2,25) en de gemiddelde winst van de coöperatie per ton bieten. Wanneer de UB-uitkering lager is dan het extra gestorte bedrag bij de toetreding, wordt de uitkering

tot dat bedrag aangevuld. Voorwaarde hierbij is wel dat gemiddeld over de periode van tien jaar de toewijzing moet zijn vol geleverd. De telers krijgen een overzicht van hun leveringen van de afgelopen vier jaar. Op basis hiervan kan elke teler beoordelen of hij tot op heden voldoende bieten heeft geleverd om aan deze voorwaarde te voldoen. Het overzicht is ook via het ledenportaal te raadplegen.

Telers die naast oud-referentie CSM ook oud-referentie Cosun op hun naam hebben staan, hebben te maken met zowel de UB-regeling als de speciale UBT-voorwaarden. De geleverde bieten worden in de verhouding van deze referenties verdeeld over beide regelingen. Bij een beëindiging van het bedrijf voor 2016 is de bovengenoemde regeling niet van toepassing. In dat geval heeft de teler met UBT-rechten de keus: Een uitkering ontvangen op basis van de normale UB-regeling of de rechten (tegen een vergoeding) overdragen aan de koper van de basisreferentie.

daarbijbieten (geleverde bieten omgerekend naar de hoeveelheid bieten met 16% suiker) in de campagnes 2000 t/m 2009. De gemiddelde hoeveelheid standaard-suikerbieten wordt vermenigvuldigd met de toe te kennen factor en de berekende gemiddelde winst (€ 6,20) per ton standaard-suikerbieten.

Voor de leden die in 1999 al lid waren van de coöperatie gelden de overgangsfactoren uit het UB-reglement (reglement Uitkering Bietenleveringen). Bij beëindiging van het lidmaatschap in 2010 (geen leveringen meer in de komende campagne) geldt voor hen de factor 2,50 behorende bij levering gedurende tien

campagnes. Voor degenen die lid geworden zijn vanaf boekjaar 2000, gelden de gewone factoren. Deze zijn lager (na tien jaar leveren is de factor in dit geval 2,25). Het volledige overzicht is weergegeven in de tabel.

Wie ontvangt de uitkering?

Leden die in boekjaar 2010 naar het oordeel van de raad van beheer hun bedrijf hebben beëindigd en dit jaar geen bieten meer leveren, komen in aanmerking voor de uitkering. Leden die hun aandelen al hebben ingeleverd, ontvangen binnenkort de uitkering. Leden die de aanvraag voor beëindiging van het lidmaatschap hebben

ingediend, maar nog geen bericht van de raad van beheer hebben ontvangen over de acceptatie hiervan, kunnen dit bericht binnenkort tegemoet zien.

Leden die in de loop van 2010 hun bedrijf alsnog beëindigen, komen in aanmerking voor de genoemde uitkeringsbedragen. De opzegging van het lidmaatschap moet schriftelijk gebeuren voor 1 september om nog voor boekjaar 2010 te kunnen worden geaccepteerd. U kunt hiervoor contact zoeken met de agrarische dienst.

Jan Willem van Roessel

Uitkeringswaarde naar boekjaaraandeel		
Boekjaar aandeel	Factor	Uitkeringswaarde aandeel (inclusief nominaal bedrag € 45,40)
1981	5,25	€ 1.193,42
1982	5	€ 1.138,75
1983	4,75	€ 1.084,08
1984	4,5	€ 1.029,42
1985	4,25	€ 974,75
1986	4	€ 920,08
1987	3,75	€ 865,41
1988	3,5	€ 810,75
1989	3,25	€ 756,08
1990	3	€ 701,41
1991	2,75	€ 646,74
1992	2,5	€ 592,08
1993	2,25	€ 537,41
1994	2	€ 482,74
1995	1,75	€ 428,07
1996	1,5	€ 373,41
1997	1,25	€ 318,74
1998	1	€ 264,07
1999	0,75	€ 209,40

UB-factoren		
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	UB-factor overgangsregeling
1	0,15	0,25
2	0,35	0,50
3	0,55	0,75
4	0,75	1,00
5	1,00	1,25
6	1,25	1,50
7	1,50	1,75
8	1,75	2,00
9	2,00	2,25
10	2,25	2,50
11	2,50	2,75
12	2,75	3,00
13	3,00	3,25
14	3,25	3,50
15	3,50	3,75

Cosun heeft sterke troeven voor doorontwikkeling

Biobased economy heeft een zonnig marktperspectief

“Plantaardige grondstoffen gaan in de economie een belangrijke rol spelen als duurzaam alternatief voor fossiele grondstoffen”, aldus Gerald van Engelen, manager biobased products bij Cosun. Ook Cosun investeert daarin.

Gerald van Engelen

‘Biobased economy’ is een algemene term die vrij vertaald groene economie betekent. De overgang naar een economie die meer is gebaseerd op groene grondstoffen, is al langer gaande. Bedrijven als DSM bijvoorbeeld maken chemische producten van plantaardige stoffen. “Dit alles is nog van een zeer bescheiden schaal, terwijl een groot scala aan mogelijkheden en toepassingen voor handen ligt”, aldus Gerald van Engelen.

Overheidssteun

De vervaardiging van energie, chemicaliën en biobrandstoffen uit plantaardige grondstoffen is in de afgelopen jaren in een stroomversnelling gekomen. De Nederlandse overheid heeft in het kader van het energie-overgangsbeleid in 2006 het Platform Groene Grondstoffen opgericht, omdat Nederland op het gebied van de biobased economy een rol van betekenis wil spelen. De overheid heeft de adviezen van het Platform Groene Grondstoffen grotendeels overgenomen en gebruikt ze als basis voor beleid. Het Platform stelt dat in 2030 tenminste 30% van de fossiele brandstof moet zijn vervangen door groene grondstoffen. Vooral nog blijven de stimuleringsmaatregelen beperkt tot hernieuwbare energie. Nationaal gebeurt dat via de Stimulering Duurzame Energie-subsidie (SDE). Europees is er een richtlijn voor verplichte bijmenging van biobrandstof. Van Engelen is in dit verband zeer benieuwd naar een door het kabinet gevraagd SER-advies met betrekking tot ondersteuning en het faciliteren van biobased economy-ontwikkelingen. Het advies wordt binnenkort verwacht.

Cosun in de keten van groene grondstoffen

De Nederlandse akkerbouw kan een voortrekkersrol innemen in de ontwikkeling van nieuwe producten door de aanwezige kennis, maar ook door de sterke integratie en de samenwerking met verwerkers van plantaardige grondstoffen. Door nieuwe technologische bewerkingen kunnen plantaardige grondstoffen optimaal worden verwerkt tot producten in food, feed en non-food.

Gerald van Engelen: “De basis voor een sterke ontwikkeling van een groene economie is er. Nederland is sterk in logistiek. Ons land heeft een sterke chemische industrie. Die kan als afnemer van plantaardige grondstoffen nog sterk groeien. Maar omdat de chemische industrie nog weinig kennis heeft van en affiniteit met de landbouw zullen we daarop actie moeten nemen.”

Als grootschalig verwerker van agrarische grondstoffen tot food en feed en non-foodproducten beschikt Cosun over een uitstekende uitgangspositie. Door de verwerking van vele agrarische grondstoffen en reststromen is er veel kennis en ervaring die ook kan worden ingezet op de verdere ontwikkeling van non-foodproducten. Dat geldt voor vergisting, de ethanolproductie en hoogwaardige scheidingstechnologie (bioraffinage). Van Engelen: “In de biobased economy wordt nu het merendeel van de plantaardige grondstoffen gebruikt voor het produceren van duurzame energie. Plat gezegd zal een groot deel van onze groene grondstoffen opgestookt worden. Het primaire doel voor Cosun daarentegen is groene grondstof te gebruiken voor hoogwaardige toepassingen in chemische producten en in materialen.”

Meerwaarde en hoogwaardige toepassingen

Plantaardige grondstoffen kunnen op verschillende manieren verwerkt worden tot nieuwe chemische grondstoffen en producten, legt Van Engelen uit. De drie bekendste productieroutes zijn extractie/zuivering, fermentatie, kraken gevolgd door chemische omzetting. Fermentatie en kraken zijn vooral het werk van gespecialiseerde bedrijven als DSM en Shell. “Voor Cosun is vooral de route van extractie/zuivering het meest interessant, omdat dat perfect aansluit bij onze eigen technologische kennis en kunde op het gebied van de verwerking van grondstof. Gewassen kunnen door veredeling geschikt worden gemaakt voor nieuwe toepassingen. Het samenstellen van de complexe moleculen die we nodig hebben laten we over aan de plant. In sommige gevallen is dat efficiënter dan fermentatie of kraken. Daarnaast kunnen ook uit de huidige reststromen nieuwe toepassingen - en dus meerwaarde - worden ontwikkeld.”

Cosun's zoektocht naar nieuwe toepassingen

Cosun werkt met de chemische industrie aan de ontwikkeling van nieuwe toepassingen van agrarische grondstof voor non-fooddoeleinden. Zo gebruikt het restproducten voor de vervaardiging van non-foodproducten als zetmeelderivaten, carboxymethyl-inuline (CMI) en bodembedekker. Cosun werkt met het technologiebedrijf Avantium samen om uit koolhydraten furanen te maken die als basis dienen voor nieuwe kunststoffen. Daarnaast werkt Cosun aan de ontwikkeling van plantaardige vezelversterktecomposieten en toevoegingen (weekmakers) voor kunststoffen.

- CMI wordt gemaakt uit inuline, het voedingsingrediënt dat uit cichorei wordt gewonnen door Sensus. Het is een biologisch afbreekbare verbinding die als antikalkmiddel kan worden ingezet. Daarmee wordt een milieuvriendelijk alternatief geboden voor industriële en huishoudelijke toepassingen. Maar het kan ook zijn dienst bewijzen in waterzuivering en bij ontziltzing voor drinkwater.
- Furaan is een organische verbinding verkregen uit koolhydraten waarvan de moleculen zijn opgebouwd in een vijfring van vier koolstofatomen en een zuurstofatoom. Het is een heldere vloeistof met een geurig karakter en kan worden ingezet als bouwsteen voor kunststoffen of brandstoftoevoeging.

Toepassing furanen

Toepassingen plantaardige composieten

Toepassingen CMI

De voor Cosun optimale methode is volgens Van Engelen beginnen met het winnen van hoogwaardige producten of stoffen uit de agrarische grondstoffen en nevenproducten, waarover Cosun nu al beschikt. De eventuele restanten van het verwerkingsproces zijn bruikbaar voor de energiewinning.

Tweede focus op energiewinning

Cosun is via Suiker Unie al langer actief in de groene energieproductie. Die energie wordt voor het overgrote deel in de procesverwerking benut en deels afgezet via het openbare net. Zo heeft de suikerfabriek in Vierverlaten reactoren die methaanbiogas produceren uit organische resten in productiewater. Vorig jaar heeft Cosun ook in de suikerfabriek in Dinteloord geïnvesteerd in deze vorm van biogasproductie. Dit nieuwste type methaanreactoren produceert tot maximaal 2 miljoen m³ biogas per jaar. Voor Dinteloord is een vergistingsinstallatie in ontwikkeling om de biogasproductie verder te verhogen. Ook is (SDE-)subsidie toegekend. De installatie is geschikt voor de verwerking van bietenstaartjes, bietenblad, bietenpulp, aardappelschillen en ander plantaardig materiaal. Voor de opwekking van dit biogas worden reststromen gebruikt. De productie van deze extra hoeveelheid biogas wordt opgewerkt naar groen gas (circa 10 miljoen m³) en heeft dan een dusdanige kwaliteit dat het aan het openbare gasnet geleverd kan worden. Voor de fabriek Vierverlaten is SDE-subsidie voor een nog grotere vergistingsinstallatie aangevraagd.

Oogsten van de zon

Van Engelen: "De omslag naar een groene economie is aangewakkerd door de klimaatdiscussie en de herkomst en prijsvorming van producten zoals olie en gas. Dat heeft het bewustzijn van beleidsmakers, marktpartijen en consumenten vergroot. De integratie van chemie en landbouw neemt de komende jaren aanzienlijk toe. Wereldwijd zal de maatschappij veranderen in een biobased economy. Hernieuwbare plantaardige grondstoffen worden een permanente vervanging van een deel van de fossiele grondstoffen. In toenemende mate zullen plantaardige grondstoffen worden gebruikt voor de toepassing van hoogwaardige producten. Daar zal Cosun zich in eerste instantie op richten, zodat 'het oogsten van de zon' via groene grondstoffen tot een zonnig marktperspectief zal kunnen leiden."

Jan Hazen

Kortere campagne, kleinere oogst verwacht

Campagnevoorbereiding gestart

Met de start van het groeiseizoen zijn ook de campagnevoorbereidingen weer gestart. De leveringswensen worden geïnventariseerd, de rayonindelingen worden gemaakt en het eerste planningsoverleg met de vervoerders vindt plaats. De oogst zal dit jaar waarschijnlijk kleiner zijn dan in 2009, de campagne iets korter.

De ligplaats moet goed bereikbaar zijn en liefst verhard

In de leveringsvoorwaarden zijn weinig wijzigingen aangebracht. De premies voor vroege en late levering en de bonus/malusregeling voor partijgrootte zijn onveranderd. In vrijwel alle regio's zijn de bietenrayons ongewijzigd gebleven. Om tijdig een efficiënte planning te kunnen maken inventariseert de agrarische dienst in juni de leveringswensen van de telers.

Voorkeur aangeven

De telers ontvangen een circulaire met informatie over de campagne en de leveringsvoorwaarden. Elke teler kan op basis hiervan zijn voorkeur aangeven voor het aantal leveringsmomenten en de periode van levering. Vroege levering kan bouwplantechnisch voordelig zijn. Late levering geeft een hogere opbrengst en een aantrekkelijke premie, zeker bij levering in de allerlaatste weken. Het is derhalve het overwegen waard voor structureel late levering te kiezen. Dit geeft immers een hogere bruto financiële opbrengst. De buitendienst maakt een indeling die zoveel mogelijk aansluit bij de voorkeuren van alle telers. Afhankelijk van de animo voor vroege en late levering zullen meer of minder leveringswensen gehonoreerd kunnen worden. Bij onvoldoende animo worden telers, roulerend over de jaren, vroeger of later ingedeeld.

Goede ligplaats

Voor een efficiënte bietenlogistiek is het belangrijk een goede ligplaats voor de bieten te hebben. De ligplaats moet goed bereikbaar zijn, maar ook groot genoeg. Dat is van belang bij de oogst, maar ook bij het opladen. Te veel bieten op een te kleine ligplaats is niet acceptabel. In dat geval kan er beter voor een extra ligplaats of een extra leveringsmoment gekozen worden.

De agrarische dienst plant de rondgang van de bietenkraan of shovel zodanig dat deze machines zoveel mogelijk effectieve draaiuren hebben en het oogstwerk voor loonwerkers enigszins gespreid is. Ook loonwerkers willen hun machines effectief inzetten. Daarom is het goed zich te realiseren dat het benutten van goed rooibare dagen minstens zo belangrijk is als het minimaliseren van de tijd tussen oogst en levering.

Leveringsgegevens

De informatievoorziening over de leveringen is deze campagne anders georganiseerd. Direct na het laden van de gehele partij ontvangt de teler een email met daarin de informatie over het aantal geladen vrachten. Via het telers-portaal van Suiker Unie kan direct na de ontvangst van de vrachten in de fabriek het bruto

gewicht daarvan worden opgevraagd. Bij het laden wordt geen geprinte bon meer verstrekt. Van belang is dat telers zich, voor zover dat nog niet is gebeurd, aanmelden bij het telers-portaal en hun e-mailadres aan Suiker Unie doorgeven (www.suikerunie.nl/agrarisch).

Opbrengst

Het is nog te vroeg in het groeiseizoen om een betrouwbare opbrengstprognose af te geven. Bij een normaal weersverloop met voldoende zon en neerslag en zonder stressomstandigheden voor het bieten-gewas is een opbrengst van tussen de 11 en 12 ton suiker per ha mogelijk. Dat zou een campagneduur van achttien weken betekenen. De definitieve planning vindt in augustus plaats. Telers worden dan opnieuw geïnformeerd. Suiker Unie schat nu in dat de opbrengst lager uitkomt dan vorig jaar. De noodzaak tot het doorschuiven van suiker lijkt dan ook minder groot. Telers kunnen individueel kiezen om maximaal 10% van de boven het quotum geproduceerde polysuiker (surplusbieten) door te schuiven naar 2011. Dit moeten de telers wel vóór 1 oktober kenbaar maken bij de agrarische dienst.

Gert Sikken

Begin juni hadden de bieten het veld nog niet dicht

Groeipuntdatum later

Koud voorjaar zorgt voor achterblijvende groei

Ondanks een moeizame start van het zaaiseizoen kwam de gemiddelde zaaidatum dit jaar uit op 9 april. Slechts vier dagen later dan vorig jaar en gelijk aan het langjarig gemiddelde.

De uitzaai kwam pas half maart op gang, vooral in het zuidwesten. De structuur van de bovengrond was opvallend goed. De rest van Nederland volgde schoorvoetend een week later. Hevige regenbuien eind maart hadden een ongunstig effect op het zaaisel van de laatste week van maart. Op onvoldoende opgedroogd zaai bed op slempgevoelige grond ontstond vervolgens korstvorming. Pas rond 10 april kon er weer gezaaid worden. Door de gunstige weersvoorzichten op langere termijn kon er gewacht worden op het opdrogen van de ondergrond. Dit om structuurbederf te voorkomen. Op plaatsen waar de grond te diep is losgemaakt of te ondiep is gezaaid, zorgde de lange droge periode echter voor onvoldoende aansluiting van het zaad op de ondergrond.

Trage ontwikkeling

De temperatuur in maart was relatief aangenaam, waardoor de eerste zaai vlot bovenkwam. De zaai van de laatste week maart had veel last van korstvorming, wat ongunstig is voor het plantenaantal. De droge periode na de aprilzaai zorgde vooral voor tweewassigheid, omdat het onge-

kiemde zaad na de regen alsnog kiemde. Het uitermate koude weer van april en mei vertraagde de beginontwikkeling. Vooral de koude nachten hebben gezorgd voor een groeiachterstand. In het noorden zijn aan de grond temperaturen van -5°C of lager gemeten. Hoewel de gemiddelde zaaidatum gelijk is aan het langjarig gemiddelde zal de gemiddelde groeipuntdatum later worden.

Het verschil ten opzichte van vorig jaar is extreem. In 2009 hadden de eerste bieten rond 20 mei het veld al dicht. In 2010 hebben ze op dezelfde datum tien blaadjes. De later gezaaide bieten zijn nog minder ontwikkeld en daardoor ook langer gevoelig voor stuifschade. De trage groei van gerst zorgde voor onvoldoende bescherming. Zeker nu het gebruik van drijfmest verboden is, leverde dit problemen op bij het behouden van een goed plantenbestand.

Onkruidbestrijding

De ervaringen met onkruidbestrijding zijn dit jaar wisselend. De bodemherbiciden hebben doorgaans goed gewerkt. De onkruiden waren door schraal weer sterk afgehard. In sommige gebieden was het risico erg groot door nachtvorst. In combinatie met tweewassigheid gaf dit extra problemen. Gelukkig ontwikkelden de onkruiden zich onder de genoemde omstandigheden ook trager. De aardappelopslag leek aanvankelijk mee te vallen door de langdurige wintervorstperiode. Helaas deed de sneeuw weer zijn isolerend werk. Ondanks het koude voorjaar kon daardoor na Pinksteren toch massaal aardappelopslag opkomen. In het zuidoosten trad meer dan in andere jaren gewasschade op door het jaar op jaar gebruik van persistente middelen in het bouwplan, zoals Centium en Mikado.

Mangaan

Door de droogte in april is het mangaan in de grond voor de plant slecht

Korstvorming

Hazenvraat

opneembaar. Hierdoor ontstond in het zuidwesten meer mangaangebrek dan normaal. Vaak verdwijnt dit probleem als er weer voldoende neerslag valt en de temperatuur weer oploopt. In andere jaren werden veel zaadjes al voor opkomst door muizen verorberd. Dit jaar gebeurde dat maar in zeer beperkte mate. Wel deden zich dit voorjaar hazen, maar ook vogels gedurende een langere periode vanaf het kiembladstadium te goed aan bietenplanten om hun dorst te lessen.

Overzaai

De overzaai is dit jaar met 310 ha beperkt gebleven tot nog geen 0,5% van areaal. Het merendeel van de overzaai (124 ha) is veroorzaakt door korstvorming in het zuidwesten en in Flevoland. Het doorbreken van de korst door het kiemplantje is niet eenvoudig. Kiemplantjes zijn teer en sneuvelen gemakkelijk. Op de tweede plaats staat de overzaai door vorst (80 ha in het noorden). Ook spuitfouten (45 ha) zorgen jaarlijks voor overzaaiwerk. Het is een van de belangrijkste oorzaken. Het betreft dan meestal een niet goed schoongemaakte landbouwspruit na gebruik van Ally in tarwe.

Sjaak Kolff

Overzaai 2010 (in ha)	
Reden overzaai	Aantal ha
muizen	9
korst	124
wortelbrand	11
slakken	2
emelten	19
sputfouten	45
hagel	2
vorst	80
verstuiving	29
oud zaad	7
overige	5
totaal	331

Suikerbiet: topper voor het leveren van bio-energie!

Suikerbieten leveren veel biomassa. De suiker die er in zit, is zeer geschikt om te verwerken tot bio-ethanol. Het loof en de bieten zijn prima te gebruiken voor de productie van biogas. Het energierendement is hoog en de broeikasgasreductie voldoet aan de duurzaamheidscriteria. Het gebruik van loof voor biogas is alleen interessant als de mestwetgeving hiervoor wordt aangepast. Dit geldt ook voor suikerbieten als tussenteelt (zaaien in de zomer na een vroeg ruimend gewas). Hierbij zijn het energierendement en de broeikasgasreductie echter aanzienlijk lager dan bij de reguliere teelt.

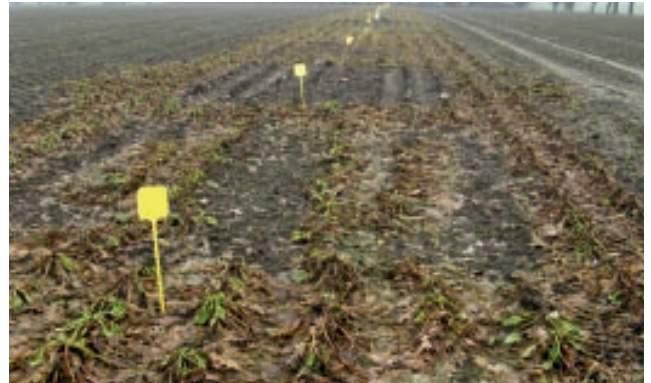

Foto 1. Door vorst aangetaste bieten in Vierlingsbeek, maart 2009.

Wat maakt suikerbieten zo geschikt voor bio-energie? Allereerst produceren bieten door het lange groeiseizoen veel biomassa. Bieten leggen hierbij zeer veel CO₂ vast als organische stof. De organische stof bestaat voor driekwart uit suiker dat zeer snel wordt omgezet in bio-ethanol of biogas. Ook het loof dat nu op het land achterblijft, is geschikt voor de productie van biogas.

Het IRS neemt deel aan het project 'Energieboerderij' (www.energieboerderij.nl). Doel is het ontwikkelen van duurzame teeltwijzen voor de energieteelt van koolzaad, maïs en suikerbieten. Bij suikerbieten wordt gekeken naar de mogelijkheden voor biogas uit wortel en loof, zowel bij de reguliere bietenteelt als bij de tussenteelt. Voor een rendabele energieteelt is het van belang dat de telers uiteindelijk ook kunnen profiteren van de handel in CO₂-rechten (zogenaamde CO₂-credits). De verminderde CO₂-uitstoot bij de energieteelt, genoemd broeikasgasreductie, kan hierbij worden verkocht aan bedrijven die extra CO₂ uitstoten.

Bietenteelt is duurzaam

Plant Research International (PRI; Wageningen UR) heeft het energierendement en de broeikasgasreductie berekend van de productie van biogas en bio-ethanol uit bieten en van biogas uit loof. Het PRI deed dit op basis van bietenteeltgegevens van Suiker Unie en IRS in de jaren 2003-2007 (www.irs.nl/pagina.asp?p=1841). Hieruit blijkt dat het energierendement hoog is en de broeikasgasreductie ruimschoots voldoet aan de huidige criteria voor duurzaamheid (zie tabel 1).

Langere beschikbaarheid

Om bieten en blad gedurende langere tijd te kunnen vergisten, is de mogelijkheid onderzocht om de oogst uit te stellen tot na de winter. Door de vorst gingen zowel in de winter van 2008/2009 als van 2009/2010 de bieten na de vorstperiode rotten (foto 1). Bovendien was er bij enkele percelen tijdens de winter veel schade door ganzenvraat (foto 2). Op basis van de ervaringen van de afgelopen twee jaar is het raadzaam om de bieten voor de winter te oogsten. Bieten bewaren tot april kan zonder al te grote ver-

Tabel 1. Energierendement en broeikasgasreductie bij de energieteelt van suikerbieten op basis van de bietenteeltgegevens 2003-2007.

	energierendement (%)	broeikasgasreductie	
		(%)	norm ¹ (%)
bio-ethanol uit bieten	53	50	30
biogas uit bieten	78	61	50
biogas uit loof	81	96	50

¹ NTA 8080-2009 Duurzaamheidscriteria voor biomassa ten behoeve van energiedoeleinden.

Hoge biogasproductie bij reguliere teelt

Bij een aantal praktijkpercelen en proefvelden is de biomassaproductie van zowel wortel als loof bepaald. Het gaat hierbij om de totale hoeveelheid organische stof, die in biogas kan worden omgezet. Uit onderzoek bij Cosun is gebleken dat uit de wortel per ton organische stof ongeveer 400 m³ methaangas wordt geproduceerd. Bij het blad is dit ongeveer 340 m³ per ton organische stof. Als voorbeeld staan in figuur 1 de berekende methaanopbrengsten voor wortel en loof op diverse percelen bij de oogst in november 2008.

liezen. Voor een langere beschikbaarheid van loof is inkuilen mogelijk. Hierbij kunnen echter aanzienlijke verliezen (>30%) aan organische stof optreden. Bij voorkeur dient het inkuilen te gebeuren bij de vergrister, zodat deze het leksap kan benutten en de verliezen aan organische stof beperkt blijven. Inkuilen van (gesneden) bieten en loof in combinatie met andere gewassen, zoals maïs of stro, is ook mogelijk.

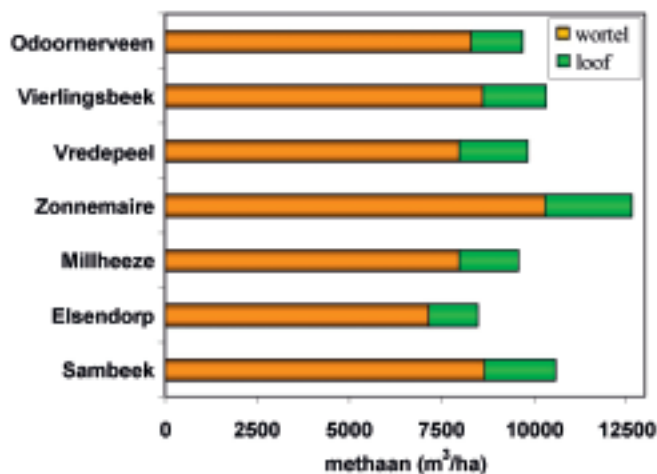
Alleen vroege tussenteelt zinvol

Zowel in 2008 als in 2009 is de mogelijkheid voor een tussenteelt van bieten nagegaan. De bieten werden gezaaid na een vroeg ruimend gewas. De zaaidatum

Rubriek onder verantwoordelijkheid van IRS

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400 Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Annemarie Naaktgeboren

Figuur 1. Methaanopbrengst bij diverse percelen suikerbieten (oogst november 2008).

Foto 2. Ganzenvraat op een bietenperceel in Zonnemaire, januari 2009.

varieerde van half juni tot eind augustus. De opbrengst bleek hierbij sterk afhankelijk van de zaaidatum (zie foto 3). Bij de vroegste zaai, half juni, lag de wortel-opbrengst net boven de 40 ton per hectare en de loofopbrengst iets boven 25 ton per hectare. Bij de zaai begin augustus bedroegen zowel de wortel- als de loofopbrengst nauwelijks 10 ton per hectare. De lage opbrengsten bij de uitzaai na juli leidden zelfs tot een negatief energierendement en een verhoging van de broeikasgasuitstoot.

Mestwetgeving beperkend

De huidige mestwetgeving bemoeilijkt het gebruik van loof voor vergisting. Met de afvoer van loof worden ook nutriënten afgevoerd. Bij de proeven in 2008/2009

was bij een gemiddelde loofproductie van 47 ton per hectare de fosfaatafvoer met het loof gemiddeld 50 kg P_2O_5 per hectare en de stikstofafvoer 138 kg per hectare. De wetgever houdt in de gebruiksnormen geen rekening met deze extra afvoer. Dit probleem doet zich eveneens voor bij de tussenteelt van bieten. Ook hierbij is sprake van extra nutriëntenafvoer.

Conclusies

- De biomassaproductie en het energierendement van suikerbieten is hoog.
- De broeikasgasreductie voldoet ruimschoots aan het duurzaamheids criterium.
- Zowel wortel als loof zijn in te zetten voor vergisting.

- De oogst vóór een periode met (streng) vorst gaf de hoogste opbrengst.
- De tussenteelt geeft alleen bij vroege zaai, tot half juli, nog een redelijke opbrengst.
- Vergisting van loof en een tussenteelt wordt belemmerd, omdat de extra afvoer van nutriënten niet in de gebruiksruijme wordt meegenomen.
- Bieten leggen zeer veel CO_2 vast. Voor een rendabele energieteelt is het van belang dat de telers uiteindelijk ook kunnen profiteren van de handel in CO_2 -rechten.

Toon Huijbregts en Bram Hanse

Foto 3. Tussenteelt op een proefveld in Vredepeel op 17 september 2009: de bieten linksvoor zijn gezaaid op 14 augustus 2009 en rechtsvoor op 13 juni 2009.

Herken en erken de zwakte van uw perceel

Foto 1. Mangaangebrek kan leiden tot opbrengstverschillen.

Een regelmatig bietengewas wordt vaak aangeduid als een 'mooi' perceel bieten. De reden hiervoor is dat een regelmatig gewas aan de basis van een goede opbrengst staat. Uit de analyses van het SUSY-project¹ blijkt dat op de percelen van de middentelers er vaak meerdere oorzaken zijn voor het verschil in opbrengst met de toptelers. Het aanpakken van deze (combinaties van) oorzaken zal logischerwijs leiden tot een opbrengstverhoging.

Bemesting

Als oorzaak van een lage opbrengst noemt men regelmatig bemesting. Vooral stikstofbemesting komt hierbij naar voren. Uit de cijfers van het SUSY-project blijkt echter dat stikstofbemesting geen rol speelt bij de opbrengstverschillen. De toptelers in het project realiseerden met dezelfde stikstofgift als de middentelers een hogere opbrengst. De bieten bij de toptelers gebruiken de beschikbare stikstof dus efficiënter.

Zichtbaar mangaangebrek (foto 1) kan leiden tot opbrengstverschillen, evenals een te lage pH. Oog voor gebrek aan sporenelementen en de pH kan dus belangrijk zijn voor de opbrengst.

Ziekten en plagen

De belangrijkste oorzaken voor een lagere opbrengst zijn ziekten en plagen. Hierbij gaat het vooral om bladschimmels en witte en gele bietencystealtjes. De besmettingsniveaus van de bietencystealtjes zijn vaak verrassend hoog. De telers in het SUSY-project gaven voor het teeltjaar aan of er een aaltjesbesmetting op het

Het is van groot belang problemen op uw perceel te herkennen en ze ook te erkennen. Ook wanneer er in dit seizoen niets meer aan te doen is, is het goed deze signalen op te pikken en te noteren voor een volgende (bieten) teelt. De juiste diagnose is vaak de eerste stap naar de oplossing.

bietenperceel aanwezig was. Uit monstername bleek echter dat meer dan de helft van de telers zich niet bewust was van een aaltjesbesmetting. Bladschimmels doen veel schade en zijn daardoor de moeite van het bestrijden waard (foto 2). Vooral het tijdig waarnemen en bestrijden bij de eerste vlekjes zijn heel belangrijk.

Foto 2. Een forse aantasting van bladschimmels. De afgestorven bladeren kunnen niet bijdragen aan de suikerproductie en de vorming van nieuwe bladeren kost extra energie.

¹ SUSY is de afkorting van 'Speeding Up Sugar Yield'. Meer informatie en uitleg over het SUSY-project zie: www.irs.nl/pagina.asp?p=1374.

Foto 3. Door een zware besmetting met het witte bietencysteaaltje op dit perceel, bleef het gewas open staan. Hierdoor kreeg het onkruid meer kansen. Zowel de aaltjes als het onkruid zorgen dan voor een lagere opbrengst.

Foto 4. Een zeer onregelmatig gewas veroorzaakt niet alleen veronkruiding later in het seizoen, ook het leveren van goed rooiwerk (kopwerk) wordt er veel moeilijker door.

Onkruid

Tussen de top- en middentelers was een groot verschil in het succes van de

Suikerbiet signalen

Aardappelopslag

Aardappelopslag belemmert de groei van bieten. Bovendien houdt het phytophthora en aardappelcysteaaltjes in stand of vermeerdert deze zelfs. De Plantenziektenkundige Dienst controleert of aardappelopslag vóór 1 juli is bestreden.

Deze en vele andere nuttige signalen kunt u vinden in het boek Suikerbiet-signalen dat ruim een jaar geleden door Cosun aan de bietentelers is aangeboden.

onkruidbestrijding. Op de percelen van de middentelers bleef veel meer onkruid staan, terwijl de inspanning (kosten en hoeveelheid actieve stof) voor de bestrijding gelijk was tussen beide groepen telers. Onkruid kost door de concurrentie om licht, water en voedingsstoffen opbrengst. Ook bleek dat op de plekken van het perceel waar het gewas achterbleef in groei, onkruid meer kansen kreeg om te ontwikkelen. Een goede en tijdige onkruidbestrijding is belangrijk, maar zal vergemakkelijken als men de oorzaak van de mindere groei van de bieten (slechte plekken) aanpakt (foto 3 en 4).

Naast onkruid zijn op de percelen van de middentelers meer onkruidbieten geteld dan op de percelen van de toptelers. Het voorkomen en bestrijden van onkruidbieten is belangrijk, omdat zij bijdragen aan de vermeerdering of instandhouding van diverse ziekteverwekkers op het perceel. Deze ziekteverwekkers op hun beurt kosten opbrengst in dit seizoen of in de toekomst. Onkruidbieten produceren bovendien zeer veel rijp zaad, waardoor het probleem alleen maar zal toenemen.

Het perceel

Uit bovenstaande blijkt dat de oorzaken van een lagere opbrengst divers kunnen zijn. Helaas is het niet mogelijk om één algemeen geldende oorzaak te noemen waar alle bietentelers rekening mee moe-

ten houden. In het SUSY-project was een heel duidelijk jaareffect aanwezig. Dit geeft aan dat zelfs bij dezelfde teler de oorzaken van een lagere opbrengst ieder jaar anders kunnen zijn. Het blijkt heel duidelijk dat elk perceel uniek is. Vaak komen meerdere oorzaken op één perceel voor, die elkaars schade kunnen versterken. Dit vraagt om een perceelsgerichte aanpak. Belangrijk is het om de signalen die het gewas in de loop van het seizoen afgeeft, op een juiste manier te interpreteren, eventueel met behulp van adviseurs of deskundigen. Een handreiking hiervoor heeft Cosun gedaan met de uitgave van Suikerbietsignalen (zie kader). In een aantal gevallen kan het zijn dat men dit seizoen geen maatregelen meer kan nemen om de oorzaak van een lagere opbrengst weg te nemen. Het is dan verstandig de kennis/waarnemingen van dit seizoen te documenteren, zodat bij een volgende bietenteelt hetzelfde probleem op dat perceel de opbrengst niet kan beperken.

Bram Hanse

Op de hoogte van het laatste nieuws

Suiker Unie heeft haar website nog gebruiksvriendelijker gemaakt. Vanaf heden kunt u zich abonneren op de nieuwsberichtenservice van Suiker Unie. Kijk op www.suikerunie.nl/agrarisch. Kies Aanmelden nieuwsbrief en vul uw gegevens in. U ontvangt dan automatisch een melding als Suiker Unie een nieuw bericht heeft geplaatst.

Vrachtbonnen alleen nog per email

Sinds de campagne 2005 zijn de bietenkranen voorzien van apparatuur die het mogelijk maakt om zonder geschreven vrachtbon bieten aan te voeren op de fabriek. De vrachtafwikkeling gebeurt volledig geautomatiseerd. In de komende campagne wordt de service verder verbeterd. U krijgt na de laatste vracht gegevens over de vrachten per email toegezonden. Het portaal wordt tevens uitgebreid met een extra service, waarbij na weging van een geleverde vracht direct de bruto weeggegevens te raadplegen zijn. Meld u aan en geef uw e-mailadres door via het Suiker Unie portaal (www.suikerunie.nl/agrarisch). Hebt u zich in het verleden al aangemeld: controleer dan of het e-mailadres nog steeds klopt. Vanaf deze campagne worden er door de kraanmachinist geen geprinte bonnen meer afgegeven.

Koninklijke onderscheiding voor Greet Prins

Greet Prins, lid van de raad van beheer van Cosun, is op 29 april benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau vanwege haar maatschappelijke verdiensten. Zij ontving de onderscheiding in het gemeentehuis van Nieuwveen. Mevrouw Prins zet zich op vele terreinen in voor de samenleving. Dit zowel via haar werk, als ook via vele nevenfuncties. Wij feliciteren mevrouw Prins namens Koninklijke Cosun van harte met deze eervolle onderscheiding.

Han Tielkemeijer en Mark Quaak met pensioen

Han Tielkemeijer en Mark Quaak, districtshoofden van de agrarische dienst in Zeeland Midden en Zeeuws-Vlaanderen, hebben in respectievelijk april en mei hun loopbaan bij Suiker Unie beëindigd. Beiden gaan met pensioen. Han en Mark zijn heel lang het aanspreekpunt geweest voor de telers in Zuid-Beveland,

Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen. Suiker Unie dankt hen voor hun jarenlange inzet voor het bedrijf en voor de bietentelers. De werkgebieden van de agrarische dienst in Zuidwest-Nederland zijn heringedeeld. De telers zijn inmiddels geïnformeerd over hun nieuwe contactpersoon.

Han Tielkemeijer (l)

Mark Quaak (l)